

BIRKENES KOMMUNE
Postboks 115
4795 BIRKELAND

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

Sak/dok.: 08/01046-276

31.01.2023

Ark.: 326.12

Oppstart av navnesak 2023/27; gjenåpning av navnesak 2017/57 for navnet Kjelevann/Kjælevann/Kjellevand/Kjellevann i Birkenes kommune

Birkenes kommune har bedt om gjenåpning av navnesak 2017/57 når det gjelder stedsnavnet Kjelevann/Kjælevann/Kjellevand/Kjellevann i Birkenes kommune. Statens kartverk har tatt denne anmodningen til følge, jf. § 13 i forskrift om stadnamn, og sender med dette navnesak 2023/27 på lokal høring i kommunen, jf. § 8 i lov om stadnamn. I tillegg til primærnavnet tar vi avledete navn med i saken, jf. § 8 siste ledd i forskriften.

Saken gjelder følgende stedsnavn:

Navnetype:	Navn i offentlig bruk / forslag:	Skrivemåter i offentlig bruk / uttaleopplysninger / merknader:	Vedtak i navnesak 2017/57:
Gard 140	Kjelevann Kjælevann Kjælevand Kjellevand Kjellevann Kjeldevand	Bokverket <i>Norske Gaardnavne</i> av Oluf Rugh har oppslagsformen <i>Kjælevand</i> og uttalen <i>Kæ`levann</i> . Eldre skrivemåter er Kalleuatten (1611?) og Killevatten (1668, 1723). Rygh skriver at en mulig opprinnelse av navnet kan være norrønt *Kjalarvatn, der førsteleddet er genitivsformen av kjølr, 'kjøl', i betydningen 'fjellrygg' eller 'myr, gresslette til fjells'. Bustadnamnarkivet har uttalen <i>Kæ`lavann</i> og herredsregisteret har uttalen <i>Kę`lavanna</i> . <i>Kjælevand</i> i 1886-matrikkelen, 1905-matrikkelen og matrikkelutkastet 1950. I 1886-matrikkelen og 1905-matrikkelen er det gjort likelydende anmerkninger: «Alm. skr. Kjellevand, Kjeldevand».	Kjelevann

		<p><i>Kjælevand, nordre</i> i matrikelutkastet 1950.</p> <p><i>Kjelevatn</i> på gradteigskart fra 1934, 1945 og 1953 og på Norge 1:50 000 fra 1983 og 1966.</p> <p><i>Kjælevatn</i> på Norge 1:50 000 fra 1979, 1993 og 2000.</p> <p><i>Kjellevatn</i> på økonomisk kartverk fra 1975 og på Norge 1:50 000 fra 2009.</p>	
Bruk 140/1	Søndre Kjelevann Kjælevand nordre	<p>Se også gard 140.</p> <p><i>Kjælevand nordre</i> i 1886-matrikkelen og 1905-matrikkelen.</p> <p><i>Kjælevand, nordre</i> i matrikelutkastet 1950.</p>	Søndre Kjelevann
Bruk 140/2	Søndre Kjelevann Kjælevand søndre	<p>Se også gard 140.</p> <p><i>Kjælevand søndre</i> i 1886-matrikkelen og 1905-matrikkelen.</p> <p><i>Kjælevand, søndre</i> i matrikelutkastet 1950.</p>	Søndre Kjelevann

For flere opplysninger om navnene, se innsynsløsningen vår for SSR: www.norgeskart.no/ssr/. Enkelte bruksnavn står kun i matrikkelen og er søkbare i <https://seeiendom.kartverket.no>. Søk på: gnr./bnr., navnet på kommunen.

Tidligere saksgang og grunnlaget for gjenåpning

Navnesak 2017/57 ble reist av Språkrådet i brev av 12.05.2015 i forbindelse med adressering i Birkenes kommune. I Kartverkets brev av 10.03.2017 ble saken sendt på høring i Birkenes kommune. Kommunen sendte høringsuttalelser i denne og andre navnesaker til Språkrådet i brev datert 11.09.2017. Kommunens egen uttalelse, og de tre høringsuttalelsene kommunen hadde mottatt i den aktuelle saken, er vedlagt dette brevet.

Språkrådet tilrådte primært skrivemåten *Kjælevann*, fordi denne skrivemåten er i samsvar med den lokale uttalen, og subsidiært skrivemåten *Kjelevann*, fordi denne skrivemåten best gjenspeiler den mulige, opprinnelige betydningen, *kjøl*. Språkrådets tilråding, datert 16.10.2017, er vedlagt dette brevet.

Kartverket gjorde 13.01.2018 vedtak om skrivemåten *Kjelevann* for gard 140, og *Søndre Kjelevann* for bruk 140/1 og bruk 140/2. Vedtaksbrevet, feilaktig datert 12.01.2017, er vedlagt dette brevet.

Birkeland kommune bad i brev datert 18.04.2018 om at Kartverket revurderte vedtaket om skrivemåten *Kjelevann*, på bakgrunn av at kommunestyret ønsket skrivemåten *kjellevand hytteområde* for et adressenavn, og fordi saken ikke var behandlet i kommunestyret før kommunen leverte sin uttalelse til

Språkrådet. Anmodningen ble avvist av Kartverket i brev datert 24.04.2018, fordi klagefristen var gått ut, og det forelå ikke nye opplysninger i saken.

Birkeland kommune ber i brev av 07.02.2022 om gjenåpning av navnesak 2017/57 når det gjelder stedsnavnet Kjelevann, på bakgrunn av vedtak i kommunestyret. Kommunestyret ønsker fortsatt skrivemåten *Kjellevand* (...). I saksframlegget fra kommunestyret vises det til flere grunner til at saken bør behandles på nytt. Blant annet vises det til lov om stadnamn § 4 annet ledd, som sier: «Har skrivemåten vore lenge i bruk, og er vel kjend og innarbeidd, kan ein fråvike gjeldande rettskriving og rettskrivingsprinsipp». Saksframlegget fra kommunestyret, datert 02.02.2022, er vedlagt dette brevet.

Navnesaker kan ifølge lov om stadnamn § 10 gjenåpnes dersom det kommer frem nye opplysninger. Bestemmelsen som Birkenes kommune viser til i lov om stadnamn § 4 annet ledd ble inntatt i loven 01.07.2019. Før denne datoen var en tilsvarende bestemmelse inntatt i *forskrift* om stadnamn § 4 åttende ledd: «Skrivemåten av stadnamn kan avvike frå gjeldande rettskrivingsprinsipp når skriftforma har vore lenge i bruk og er vel kjend og innarbeidd». Denne endringen fra forskrift til lov tilsier at prinsippet om at en kan fravike gjeldende rettskrivingsprinsipper, og fastsette en skrivemåte som har vært lenge i bruk og er velkjent og innarbeidet, skal tillegges større vekt enn tidligere. Endringen gir derfor grunnlag for å gjenåpne navnesaken.

Vedtaket som gjelder bruk 140/1

Ved vår gjennomgang av denne gjenåpningssaken kan vi ikke se at foreligger kilder som tilsier retningsordet *søndre* for bruk 140/1. I 1886-matrikkelen, 1905-matrikkelen og matrikkelutkastet 1950, samt i gammel grunnbok, finner vi retningsordet *nordre* for bruk 140/1. I uttalelsen kommunen, ved navneutvalget, sendte Språkrådet 11.09.2017 foreslås for øvrig *Søndre Kjellevann* for både bruk 140/1 og 140/2.

Vi ber derfor om at de som uttaler seg i saken tar stilling til om de mener at det er *søndre* eller *nordre* som er riktig retningsord for bruk 140/1.

Lokal høring

Kartverket har vedtaksrett for skrivemåten av bl.a. nedarvete gards- og bruksnavn. Før vi gjør vedtak, har kommunen rett til å uttale seg. Eiere og festere har rett til å uttale seg om gardsnavn og bruksnavn, og lokale organisasjoner har rett til å uttale seg om skrivemåten av navn som de har særlig tilknytning til. **Saker som gjelder bruksnavn, skal eierne få tilsendt direkte fra kommunen.** Det går fram av lista ovenfor hvilke bruk dette gjelder.

Ifølge loven skal skrivemåten fastsettes med utgangspunkt i den nedarvete, lokale uttalen av navnet. Derfor ber vi om at alle som uttaler seg, opplyser hva som er den lokale dialektuttalen. Dersom navnet blir uttalt på ulike måter, ber vi om å få opplyst de forskjellige uttaleformene.

Normeringsprinsipp

I tillegg til å ta utgangspunkt i den nedarvede, lokale uttalen, skal en som hovedregel følge gjeldende rettskrivingsprinsipp ved normering av stedsnavn, jf. § 4 første ledd i lov om stadnamn. Skrivemåten skal være praktisk og ikke skygge for meningsinnholdet i navnet. I *utfyllende reglar om skrivemåten av norske stadnamn* er det mer detaljerte bestemmelser om hvordan stedsnavn skal normeres.

Skrivemåten av primærnavnet vil normalt være retningsgivende for skrivemåten av det samme navnet i andre funksjoner, f.eks. for adressenavn som er like eller avledet av navnet, jf. § 4 tredje ledd i loven. Kommunen må derfor sette på vent eventuelt pågående saker som gjelder adressenavn og

adressetilleggsnavn, der de samme navna inngår, til det er gjort vedtak om skrivemåten av primærnavnet. Kommunen må ta hensyn til den vedtatte skrivemåten av primærnavnet når de skal gjøre vedtak.

Bruksnavn

Vedtak om skrivemåten av gardsnavn skal som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten av bruksnavn som er identisk med gardsnavnet, eller der gardsnavnet inngår som en del av bruksnavnet. Etter § 5 tredje ledd i lov om stadnamn har eieren rett til å fastsette en annen skrivemåte av navn på eget bruk enn den som følger av § 4 første ledd i loven. Forutsetningen er at han/hun kan dokumentere at skrivemåten har vært i offentlig bruk som bruksnavn (på offentlig kart, på skilt, i matrikkelen, skjøte e.l.). I så fall må eieren sende krav om det til Kartverket og legge ved slik dokumentasjon. Klageretten for navnet i andre funksjoner, f.eks. gardsnavnet, faller da bort. Kartverket er formelt vedtaksorgan også for skrivemåten av bruksnavn fastsatt av eieren.

Videre saksgang

Kommunen har ansvaret for å kunngjøre at navnesaken er reist, f.eks. med notis i en lokalavis og på nettsidene sine. Kommunen har også ansvaret for å innhente og samordne de lokale høringsuttalelsene. De skal sendes til *Språkrådet, Postboks 1573 Vika, 0118 Oslo* (post@sprakradet.no), med kopi til Kartverket. Språkrådet vil så gi endelig tilråding til Kartverket. Hver av partene (inkl. kommunen) har to måneder på seg til å gi høringsuttalelse, fra de mottar brevet.

For opplysninger om saksgang, kontakt Kartverket på telefon 32 11 80 00. For navnefaglige spørsmål, kontakt Språkrådet på telefon 22 54 19 50.

Med vennlig hilsen

Lars Fredrik Gyland
fylkeskartsjef

Christian Mathiesen
saksbehandler stedsnavn

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Lenker: [Lov om stadnamn](#)
[Forskrift om stadnamn](#)
[Utfyllende regler om skrivemåten av norske stadnamn](#)

Vedlegg: Forespørsel om gjenåpning fra Birkenes kommune
Vedtak i navnesak 2017/57
Språkrådets tilråding datert 16.10.2017
Uttalelse fra Birkenes kommune datert 11.09.2017
Uttalelse fra Birkenes Historielag datert 30.09.2017
Uttalelse fra Helen Kjellevand-Eretveit datert 24.02.2017
Uttalelse fra Johnny Kjellevand datert 03.02.2017

Kopi til: Språkrådet
Lars Fredrik Gyland